

ŚWIEBODZIŃSKI DOM KULTURY

POLSKIE TOWARZYSTWO PRZYJACIÓŁ NAUK O ZIEMI
ODDZIAŁ W ZIELONEJ GÓRZE

BIULETYN LUBUSKIEGO KLUBU PRZYRODNIKÓW

Nr 2 (1185)

Do użytku wewnętrznego

W lutym mija dwa lata od czasu, kiedy, z inicjatywy kilku biologów i leśników, przy Swiebodzińskim Domu Kultury powstał Klub Przyrodników. Celem klubu było między innymi: prowadzenie i popieranie prac badawczych zmierzających do poznania przyrody regionu, inspirowanie i tworzenie warunków sprzyjających rozwojowi inicjatyw twórczych i pracy naukowej w kręgach przyrodników amatorów, popularyzacja wiedzy i kultury przyrodniczej oraz popieranie wszelkich działań na rzecz ochrony przyrody. W ciągu niespełna dwóch lat liczba członków i sympatyków klubu wzrosła do ponad czterdziestu osób, a w organizowanych przez klub spotkaniach, wycieczkach, zjazdach i innych imprezach brało udział kilkadziesiąt dalszych.

W związku ze wzrostem liczby aktywnych członków, pochodzących z różnych, nieraz odległych od Swiebodzina rejonów, oraz z faktem, że jednym z głównych zadań jakie postawił przed sobą klub jest prowadzenie działalności badawczej, trudnej do pomieszczenia w statutowych ramach placówki kulturalnej, na II Zjeździe Przyrodników Ziemi Lubuskiej powzięto decyzję o przystąpieniu do Polskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk o Ziemi. W ramach zielonogórskiego oddziału towarzystwa utworzono Lubuski Klub Przyrodników. Na zebraniu, które odbyło się 01.12.1984 w Zielonej Górze, zatwierdzono regulamin klubu i wybrano jego tymczasowy zarząd. W zakresie upowszechniania wiedzy i kultury przyrodniczej klub nadal współpracuje ze Swiebodzińskim Domem Kultury, czego efektem będzie szereg zaplanowanych na bieżący rok imprez.

Z okazji rozpoczęcia trzeciego roku działalności klubu, wszystkim jego członkom i sympatykom składam serdeczne życzenia wytrwałości w naszej wspólnej pracy oraz wielu radosnych i niezapomnianych wrażeń, jakich, wszystkim tym którzy umieją patrzeć, dostarczyć może otaczająca nas przyroda.

Andrzej Jermaczek

W dniach 15, 16 września 1984, w Swiebodzinie odbył się II Zjazd Przyrodników Ziemi Lubuskiej. Poniżej zamieszczamy streszczenia niektórych, wygłoszonych podczas obrad referatów.

Józef Radkiewicz

Pijawki środkowego Nadodrza

Systematyczne badania w zakresie pijawek środkowego Nadodrza są prowadzone od połowy lat sześćdziesiątych bieżącego stulecia. Do tego czasu wiadomości dotyczące tej grupy zwierząt z niekompletnych i fragmentarycznych badań zarówno okresu przed jak i powojennego. Godnym podkreślenia w tym zakresie jest fakt podany przez Ledelius'a /1698/ w notatce "Hirudinea enecant puellam", w której informuje, że we wsi Podmokle Małe, dziewczynka wpadła do bagna zmarła z upływu krwi wskutek zaatakowania przez pijawki. Podejrzewa się, że pijawkami tymi były osobniki z gatunku *Hirudo medicinalis* - pijawka lekarska.

W wyniku prowadzonych na Środkowym Nadodrzu badań, stwierdzono występowanie 15 gatunków pijawek na 22 występujące w Polsce.

1. <i>Erpobdella octoculata</i>	9. <i>Erpobdella monostriata</i>
2. <i>Erpobdella nigricollis</i>	10. <i>Haemanteria costata</i>
3. <i>Helobdella stagnalis</i>	11. <i>Piscicola geometra</i>
4. <i>Glossiphonia complanata</i>	12. <i>Hirudo medicinalis</i>
5. <i>Glossiphonia heteroclita</i>	13. <i>Haemopsis sanguisuga</i>
6. <i>Hemiclepsis marginata</i>	14. <i>Dina lineata</i>
7. <i>Erpobdella testacea</i>	15. <i>Batracobdella paludosa</i>
8. <i>Theromyzon tessulatum</i>	

Wymienione gatunki pijawek występują nierównomiernie pod względem częstotliwości i liczebności. Z tego względu wyróżnia się trzy grupy:

- 1/ często występujące /gatunki 1 - 4/,
- 2/ przeciętnie /5 - 9/,
- 3/ rzadko /10 - 15/.

Najodpowiedniejszym środowiskiem dla pijawek są jeziora, bowiem w nich stwierdzono występowanie wszystkich gatunków. Najuboższe są rowy, szczególnie świeżo wykopane, melioracyjne. W literaturze

przedmiotu znaleźć można stwierdzenie, iż torfianki są specyficznymi zbiornikami, zarówno pod względem jakościowego, jak też i ilościowego występowania pijawek. Badania torfianek na Ziemi Lubuskiej nie potwierdziły tych przypuszczeń. Stwierdzono w nich 12 gatunków /80%/. Podczas badań w Ilance i Pliszcze nie potwierdzono także zjawiska strefowości w występowaniu pijawek /zastępowania się gatunków i coraz uboższą ich ilość z bieżem rzeki nizinnej/. Odnotowaną różnorodność rozmieszczenia pijawek, uwarunkowaną czynnikami biotycznymi i abiotycznymi, do których zalicza się: prąd wody, podłoże, florę, faunę, temperaturę wody, zanieczyszczenia itp., autor proponuje nazywać mozaikowością.

W wyniku badań ustalono, że *G. heteroclitus* w przeważającej mierze pasożytuje w jamach płaszczowych ślimaków pochodzących ze zbiorników wymarzających. W odniesieniu do *E. octoculata* ujawniono, że ilość jaj lub zarodków w kokonach pochodzących z wód stojących była wyższa niż w kokonach zebranych w wodach bieżących.

Funkcjonujące w literaturze hirudynologicznej tendencje wiązania pijawek z odpowiednimi zespołami roślinnymi nie potwierdziły się podczas badań prowadzonych w jeziorze Niesłysz /Niesulickie/. W zbiorniku tym odnotowano jedynie zróżnicowanie pod względem ilościowym między stanowiskami porośniętymi roślinnością naczyniową a pozbawionymi takiej.

Zbigniew Urbańczyk

N i e t o p e r z e   Z i e m i   L u b u s k i e j

Pod względem chiropterologicznym Ziemia Lubuska, podobnie jak i pozostałe obszary Polski zachodniej, należy do najsłabiej poznanych regionów kraju. Do połowy lat 60-tych naszego wieku jedynym źródłem informacji o nietoperzach tego terenu były publikacje autorów niemieckich z początku naszego wieku, zresztą bardzo fragmentaryczne. Pierwsze dokładniejsze dane pochodzą z analizy wyplówek sów, zbieranych w latach 60-tych przez Zakład Badania Ssaków PAN w Białowieży. Stwierdzono wówczas występowanie na Ziemi Lubuskiej 7 gatunków nietoperzy. W 1974 roku podjęto w Zakładzie Zoologii Systematycznej UAM w Poznaniu i Sekcji Teriologicznej KNP UAM poszukiwania nietoperzy w starych fortyfikacjach oraz w innych

ewentualnych miejscach przebywania tych zwierząt /strychy, piwnice, dziuple drzew/. W wyniku tych poszukiwań odkryto wiele nowych stanowisk nietoperzy, zarówno zimowych jak i letnich. Stwierdzono występowanie 14 gatunków. Najważniejszym efektem poszukiwań było odkrycie w podziemiach byłego Międzyrzeckiego Rejonu Umocnionego olbrzymiej, wielogatunkowej zimowej kolonii nietoperzy. To unikalne na skalę europejską zimowisko zostało w 1981 roku objęte ochroną jako rezerwat "Nietoperek". Na Ziemi Lubuskiej stwierdzono dotychczas następujące gatunki:

1. Nocek duży /*Myotis myotis*/ - 13 stanowisk - gatunek południowy, osiągający w Polsce północną granicę zasięgu. Znalaziono kolonie rozrodzone oraz zimowe. Stwierdzono zimowanie osobników spędzających lato na terytorium NRD.
2. Nocek bechsteina /*M. bechsteini*/ - 1 stanowisko - jeden z najrzadszych krajowych gatunków, znany z Polski południowej i wschodniej. Zimowisko w "Nietoperku" jest jedynym stanowiskiem w Polsce północno-zachodniej.
3. Nocek natterera /*M. nattereri*/ - 2 stanowiska - gatunek stosunkowo pospolity na terenie kraju.
4. Nocek wąsatek /*M. mystacinus*/ - 1 stanowisko - występuje na terenie całego kraju, szczególnie licznie w części południowej.
5. Nocek brandta /*M. brandti*/ - 2 stanowiska - gatunek rzadki, znany zaledwie z kilkunastu stanowisk rozmieszczonych na terenie całego kraju.
6. Nocek łydkowłosy /*M. dasycneme*/ - 1 stanowisko - jeden z najrzadszych krajowych gatunków. Sporadycznie zimuje w "Nietoperku".
7. Nocek rudy /*M. daubentoni*/ - 5 stanowisk - gatunek związany ze zbiornikami wodnymi. Stosunkowo pospolity na terenie całego kraju.
8. Mroczek późny /*Eptesicus serotinus*/ - 7 stanowisk - jeden z najpospolitszych gatunków w kraju.
9. Karlik malutki /*Pipistrellus pipistrellus*/ - 2 stanowiska - gatunek związany z lasami, wyjątkowo zimuje w podziemiach /Nietoperek/. Jeden z najpospolitszych krajowych gatunków.
10. Karlik większy /*P. nathusii*/ - 3 stanowiska - występuje głównie na obszarach nizinnych kraju.
11. Borowiec /*Nyctalus noctula*/ - 1 stanowisko - jeden z najpospolitszych krajowych gatunków, ściśle związany z terenami leśnymi.
12. Gacek wielkouch /*Plecotus auritus*/ - 3 stanowiska - gatunek eurytopowy, pospolity w całym kraju.

13. Gacek szary /*P. austriacus*/ - 2 stanowiska - gatunek południowy, północna granica zasięgu przebiega przez Wielkopolskę.

14. Mopek /*Barbastella barbastellus*/ - 4 stanowiska - niezbyt licznie występuje na terenie prawie całego kraju. W sąsiedniej NRD zaliczany jest do gatunków bardzo rzadkich. W "Nietopwku" zimuje corocznie około 1000 osobników.

Łącznie dane pochodzą z 19 stanowisk. Na większości z nich stwierdzono 1-2 gatunków, na jednym /"Nietoperek"/ 11 gatunków.

Warunki naturalne Ziemi Lubuskiej są bardzo korzystne dla nietoperzy. Składają się na to: łagodny klimat, duży stopień lesistości, duża ilość zbiorników wodnych, liczne schronienia zimowe /bunkry, podziemne tunele/ rekompensujące brak naturalnych jaskiń oraz stosunkowo mały wpływ zanieczyszczeń przemysłowych. Wpływa to na dużą atrakcyjność tego terenu zarówno latem jak i zimą.

Stopień zbadania fauny nietoperzy Ziemi Lubuskiej jest niewystarczający i nierównomierny. Posługując się siatką UTM stwierdzono, że na około 80 kwadratów UTM o boku 10km x 10km, pokrywających Ziemię Lubuską, dane o występowaniu nietoperzy pochodzą tylko z 15 kwadratów tj. około 18%. Wskazuje to na konieczność dalszych badań.

Skład gatunkowy fauny nietoperzy Ziemi Lubuskiej jest stosunkowo dobrze poznany. Świadczy o tym fakt, że na 19 gatunków nietoperzy stale występujących w Polsce, z tego dwa ograniczone tylko do Polski południowej, na Ziemi Lubuskiej stwierdzono 14. Niewiele natomiast wiadomo o rozmieszczeniu poszczególnych gatunków, zwłaszcza w aspekcie sezonowym. Inwentaryzacja kolonii letnich /rozrodczych/ oraz zimowych jest więc niezwykle istotna, również ze względów ochroniarskich. Od wielu lat obserwuje się bowiem w Europie spadek liczebności nietoperzy spowodowany głównie chemizacją środowiska oraz stałym ubywaniem naturalnych schronień. Inwentaryzacja a następnie ochrona miejsc przebywania nietoperzy jest więc niezbędnym warunkiem dalszej egzystencji tych pożytecznych zwierząt.

Alfred Rösler

O c h r o n a   k r a j o b r a z u   n a   P o j e z i e r z u
S ł a w s k i m

W pasie pojezierzy Południowo-bałtyckich grupa jezior w okolicach Sławy jest wysunięta najdalej na południe i tworzy Pojezierze Sławskie. Granice Pojezierza są wyraźnie zaznaczone: na

północy opierają się o zmeliorowaną Bolinę Obry, a na południu o wzgórza czołowo morenowe zlodowacenia bałtyckiego. Jeziora występują tu w 2 grupach:

- a/ grupa jezior przemęcko - wieleńskich na północy,
- b/ grupa jezior sławskich na południu.

Największym akwenem całego obszaru jest Jezioro Sława /820 ha/, na którego południowo-wschodnim brzegu leży miasteczko Sława. Teren pojezierza jest bardzo urozmaicony. Z uwagi iż jest to obszar genetycznie związany z ostatnim, najmłodszym zlodowaczeniem bałtyckim i jego strefą brzeżną, występują tu liczne formy akumulacji lodowcowej: moreny czołowe i denne, wzgórza kemowe, ozy i śandry, a także formy erozji fluwioglacjalnej: rynny jeziorne, terasy jeziorne i pradolinne. Różnorodność tych form tworzy "żywość" krajobrazu, a w konsekwencji dużą różnorodność świata roślinnego i zwierzęcego. Obok roślinności bagiennej i moczarowej spotkać można w bliskiej odległości roślinność kserotermiczną na wydmach kopalnych. Urozmaicona jest szczególnie awifauna, która znajduje tu dobre miejsca lęgowe, a liczne jeziora stają się ostoją ptactwa także w czasie przelotów.

Przyrodnicy już dawno zwrócili uwagę na tę różnorodność form krajobrazowych i doprowadzili do powstania na Pojezierzu Sławskim 4 rezerwatów przyrody:

1. Wyspa Konwaliowa na Jeziorze Radomierskim
2. Jezioro Święte koło Olejnicy
3. Świętobór /Jezioro Święte koło Lubiatowa/
4. Jezioro Mesze

Poza tym, decyzjami wojewódzkich konserwatorów w Lesznie i Zielonej Górze ustanowiono też na Pojezierzu Sławskim kilkadziesiąt pomników przyrody.

W ostatnich latach na obszarze tym badania przyrodnicze prowadzi Liga Ochrony Przyrody. W wyniku ostatnio poczynionych obserwacji przyrodniczych projektowane jest objęcie ochroną rezerwatową dalszych obszarów: Bagna Myszkowskiego, stawów śródleśnych koło wsi Kamienna oraz części Jeziora Sława.

Najciekawsze pod względem przyrodniczym tereny Pojezierza Sławskiego włączone zostaną do obszarów chronionego krajobrazu /na południu - woj. zielonogórskie/ oraz do projektowanego na północy /woj. leszczyńskiego/ parku krajobrazowego. Niestety tworzenie tych

nowych form ochrony krajobrazu idzie wyjątkowo opieszale. Odpowiednie decyzje winny być podjęte jak najszybciej, bowiem degradacja przyrody na Pojezierzu Sławskim jest alarmująca. Giną w szczególności jeziora, które stają się zbiornikami ścieków, a w dodatku są intensywnie zabudowywane osrodkami wczasowymi. Strefy brzegowe jezior są wręcz przeładowane i nie może być mowy o dalszej budowie osrodków, a wręcz wiele z nich powinno być zlikwidowanych. W strefach brzegowych jezior powinien być przywrócony naturalny stan sprzed boomu budowlanego. Dotyczy to głównie Sławy-jeziora. Natomiast Sława-miasto musi w najbliższych latach uporządkować gospodarkę ściekową - kanalizacja, oczyszczalnia i zagospodarowanie ścieków. Wynika to także z ustanowienia strefy ochronnej ujęcia wody pitnej na Obrzycy, dla której zlewnia jeziora Sławy jest obszarem źródłowym. Podjęcie tych działań i ich szybka realizacja stwarza szansę zachowania nieskażonej przyrody na Pojezierzu Sławskim.

Zbigniew Lisiewicz

Bielik / Haliaetus albicilla/
w Wielkopolsce i Ziemi Lubuskiej
w latach 1981 - 83.

Liczba zajętych w latach 1981 - 83 rewirów wynosiła 7 do 13. Siedem z nich uznano za pewne, zaś pozostałe sześć jako prawdopodobne. Biorąc pod uwagę dostępne dane literaturowe, jest to najwyższa stwierdzona ilość par w ciągu ostatnich 70 lat.

Spośród wykazanych poniżej stanowisk 4 były znane pracownikom Lasów Państwowych od około 30 lat. Ze względu na prawdopodobieństwo nie wykrycia w latach wcześniejszych części stanowisk, brak jest bezpośrednich dowodów na prosty wzrost liczebności populacji, obserwowany np. w okolicy Milicza.

Poszczególne stanowiska i liczba wyprodukowanych w latach 1981 - 83 młodych:

1. Biazków	- 2	5. Potrzebowice	- 1
2. Krosno	- ?	6. Krosno - przynajmn:	2
3. Skwierzyna - przynajmn.	2	7. Skwierzyna	- 0
4. Karwin	- 3	8. Podanin	- 2

Razem, co najmniej 12 młodych.

Spośród 15 lęgów, których wynik udało się stwierdzić 10 zakończyło się pomyślnie, sukces gniazdowy wyniósł więc 66%. Liczba młodych wychowanych w przeliczeniu na parę przystępującą do lęgu, wynosiła 0,8, w przeliczeniu na lęg pomyślny 1,25. Powyższe wskaźniki produktywności kształtują się na poziomie ogólnopolskim, jednocześnie należąc do najwyższych w Europie. Ze względu na krótki okres badań brak jest bezpośrednich dowodów wskazujących na wzrost liczebności. Jednak stwierdzona wysoka produktywność wystarcza do reprodukcji bielika naterenie Wielkopolski i Ziemi Lubuskiej oraz utrzymania liczebności jego populacji na obecnym poziomie. Charakter zmian wskaźników produktywności pozwala przypuszczać, że były one spowodowane skażeniem pestycydowym. Obecne badania wskazują na zmniejszanie zatrucia pestycydami. Odnotowuje się również stały wzrost populacji europejskiej szacowanej obecnie na 1300 par.

W przyrądku sześciu stanowisk na osiem badanych stwierdziłem prowadzenie prac leśnych w okresie lęgowym. Dla dwóch stanowisk było to prawdopodobnie przyczyną straty lęgu. W dwóch rewirach w przeszłości wyrąbano powierzchnię wraz z gniazdem bielików /również czynnym/.

Obowiązującą obecnie literą prawa, na którą należy się powoływać przy prowadzeniu działalności ochroniarskiej, jest wydane staraniem Komitetu Ochrony Orłów, zarządzenie Ministra Leśnictwa z dnia 23.01.84. Zakazuje ono wstępu i prowadzenia wszelkich prac w ciągu całego roku w promieniu 200m od gniazda, zaś od 01.02. do 31.07 w promieniu 500m od gniazda. Ochrona czynna powinna polegać na ochronie potencjalnych miejsc gniazdowych, budowie sztucznych gniazd i zimowym dokarmianiu padliną. Bielika cechuje duże przywiązanie do miejsc gniazdowych, które jest również odbiciem atrakcyjności danego terenu. Dlatego należy chronić przede wszystkim istniejące już stanowiska, a dopiero w drugiej kolejności zakładać sztuczne gniazda. Przy wyborze ich lokalizacji należy mieć na uwadze, że bielik zazwyczaj umieszcza gniazdo:

- w dużych kompleksach leśnych,
- w borze świeżym o zwarciu luźnym lub przerywanym,
- najczęściej na skraju starodrzewia,
- w pobliżu zbiorników wodnych, szczególnie stawów.

Bliżkość niewielkich osiedli ludzkich nie jest czynnikiem wykluczającym.

S P I S   A D R E S O W Y   C Z Ł O N K O W   K L U B U

Adamcewicz Janusz, Rzeczyca 51, 66-231 Kupienino.
Antkowiak Lech, ul. Kościuszki 6, 74-225 Trzcianko Zdrój.
Bródzińska Zofia, Szkoła Podstawowa, 64-214 Chobienice.
Cisakowski Romuald, Osiedle Robotnicze 6, 65-393 Zielona Góra.
Czwałga Tadeusz, ul. Chpina 25/2, 66-100 Sulechów
Dejnego Waldemar, ul. Gwardii Ludowej 10/30, 65-536 Zielona Góra.
Dwoźnik Tadeusz, 74-129 Stare Łysogórki.
Gil Tomasz, Rzeczyca 19, 66-231 Kupienino.
Jackiewicz Anna, Nowy Kisielin 20, 66-002 Stary Kisielin.
Jednorowicz Jan, ul. Swierczewskiego 4, 66-304 Brójce.
Jermaczek Andrzej, Kosieczyn 22, 66-210 Zbąszynek.
Jermaczek Danuta, Kosieczyn 22, 66-210 Zbąszynek.
Jerzak Leszek, ul. Sportowa 12/1, 65-177 Zielona Góra.
Kocóń Roman, ul. Kazimierza Królewicza 69/1, 71-551 Szczecin
Krzyśków Tomasz, Al. Wolności 103/1, 69-110 Rzepin.
Kubik Mirosław, Góralice, 77-225 Trzcianko Zdrój.
Laskowski Piotr, Objezierze, 73-231 Krzęcin.
Nowak Artur, ul. Grottgera 23c/7, 66-400 Gorzów.
Matejczuk Wiesław, ul. Węgierska 5/6, Zielona Góra.
Mazur Stanisław, Kownaty 14/4, 69-230 Torzym.
Pikuła Adam, ul. Wypoczynkowa 5a/22, 64-360 Zbąszyń.
Radkiewicz Józef, ul. Gwardii Ludowej 25/40, 65-536 Zielona Góra.
Rudawski Włodzimierz, ul. Armii Czerwonej 42, 66-320 Trzciel.
Swędrak Mariusz, ul. 22 Lipca 14c/1, 67-120 Kożuchów.
Szałata Jarosław, ul. Poznańska 62, 66-304 Brójce.
Regina Szałata, ul. Poznańska 62, 66-204 Brójce.
Urbańczyk Zbigniew, Os. Jana III Sobieskiego 26D/142, 60-683 Poznań.
Wąsiński Andrzej, Stary Zagór 2, 66-626 Dychów.
Wydrzycki Józef, ul. Paderewskiego 4, 66-200 Świebodzin.
Zieliński Dariusz, ul. Olbrychta 8/6, 65-315 Zielona Góra.

Z a r z ą d   K l u b u

Prezes: Andrzej Jermaczek, tel. Świebodzin 242 81 w. 59 /do 15-tej/.
Sekretarz: Leszek Jerzak, tel. Zielona Góra 45 92 /po 15-tej/.
Skarbnik: Włodzimierz Rudawski, tel. Trzciel 6 /do 15-tej/.
Członkowie: Wiesław Matejczuk, tel. Zielona Góra 712 21 w 342 /do 15/
Józef Radkiewicz, tel. Zielona Góra 630 06 /po 15-tej/.

N O T A T K I   P R Z Y R O D N I C Z E

Artur Nowak - Zimowisko uszatek /Asio otus/ koło Rzepina.

W sezonie zimowym 1983/84, w pobliżu Starościna /gm. Rzepin/ odkryto stanowisko licznego zimowania sowy uszatej /Asio otus/. Stwierdzono zimowanie około 30 osobników tego gatunku. Prowadzone są obserwacje etologiczno-ekologiczne nad sowami oraz badania drobnych ssaków na podstawie zbieranego tu materiału wyplukowego.

Artur Nowak - Rybołów /Fandion haliaetus/ porażony prądem.

10.10.1984 uczniowie Technikum Leśnego w Rzepinie znaleźli martwego rybołowa /Fandion haliaetus/. Ptaka znaleziono pod siecią trakcji elektrycznej PKP, w pobliżu wiaduktu nad drogą wiodącą do Starościna. Przyczyną śmierci rybołowa było porażenie prądem.

Radosław Żuk - Czapliniec koło Rokitna.

We wsi Rokitno koło Międzyrzecza, około 50 metrów od zabudowań znajduje się czapliniec w którym od kilku lat prowadzę obserwacje czapli /Ardea cinerea/. Czapliniec znajduje się na starodrzewiu sosnowym. W sezonie lęgowym 1984 znajdowało się tu około 30 gniazd, z których 19 było zasiedlonych. Lęgi przebiegały pomyślnie i zostało wyprowadzonych około 40 młodych. Z kilkuletnich obserwacji wynika, że stan czapli w kolonii maleje. Część lęgów niszczą wrony, a przed ostatnim sezonem wycięto w czaplincu kilka drzew, na których znajdowały się gniazda.

Lech Antkowiak - Bielik /Haliaetus albicilla/ w okolicy Rzepina.

Wiosną 1984 na terenie Nadleśnictwa Rzepin, uczniowie tutejszego Technikum Leśnego znaleźli gniazdo orła bielika. Gniazdo umieszczone było na starym gnieździe myszołowa, zajęтым jeszcze w 1983 roku. Z powodu późnego terminu ukończenia budowy gniazda, lęg się nie odbył. W ostatnim roku w okolicy Rzepina orzeł bielik był obserwowany kilkanaście razy.

Z A R Z A D Z E N I A . . . . . P R Z E P I S Y

Rozporządzenie Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 30 grudnia 1983r. w sprawie wyrowadzenia gatunkowej ochrony zwierząt. /Dz. U. Nr 2, poz. 11/.

Na podstawie art. 15 ustawy z dnia 7 kwietnia 1949r. o ochronie przyrody /Dz. U. Nr 25, poz. 180/ zarządza się, co następuje:

§ 1. Uznaje się za podlegające ochronie następujące gatunki zwierząt, zwane dalej gatunkami chronionymi:

o w a d y /Insecta/

- 1/ modliszka zwyczajna /Mantis religiosa/,
- 2/ tęczniki /Calosoma/ - wszystkie gatunki/,
- 3/ biegacze /Carabus/ - wszystkie gatunki/,
- 4/ jelonek rogacz /Lucanus cervus/,
- 5/ wynurt /Cerambyx chrysomelinus/,
- 6/ slichrawa karpacka /Gaurotes excellens/,
- 7/ kozioróg dębosz /Cerambyx cerdo/ i kozioróg bukowiec /Cerambyx scopolii/,
- 8/ nadobnica alpejska /Rosalia alpina/,
- 9/ mieniak strużnik /Apatura ilia ilia/ i mieniak tęczowiec /Apatura iris iris/,
- 10/ paź królowej /Papilio machaon/ i paź żeglarz /Iphiclides podalirius/,
- 11/ niepylak apollo /Parnassius apollo/ i niepylak mnemosyna /Parnassius mnemosyne/,
- 12/ zmierzchnica trupia główka /Acherontia atropos/,
- 12/ trzmiele /Bombus/ - wszystkie gatunki;

r y b y /Pisces/

- 13/ jesiotr zachodni /Acipenser sturio/,
- 14/ strzeble /Phoxinus/ - wszystkie gatunki/,
- 15/ ciosa /Felectus cultratus/,
- 16/ kiełb długowasy /Gobio uranoscopus/ i kiełb biało płetwy /Gobio albipinnatus/;

p ł a z y /Amphibia/

- 17/ salamandra plamista /Salamandra salamandra/,
- 18/ traszki /Triturus/ - wszystkie gatunki/,
- 19/ kumaki /Bombina/ - wszystkie gatunki/,
- 20/ łuczek ziemny /Pelobates fuscus/,
- 21/ ropuchy /Bufo/ - wszystkie gatunki/,
- 22/ rzekotka drzewna /Hyla arborea/;

g a d y /Reptilia/

- 23/ żółw błotny /Emys orbicularis/,
- 24/ jaszczurki /Lacertilia/ - wszystkie gatunki/,
- 25/ wężę /Serpentes/ - wszystkie gatunki/;

p t a k i /Aves/

- 26/ z rzędu nurowaty /Gaviiformes/ - wszystkie gatunki/,
- 27/ z rzędu perkozowaty /Podicipediformes/ - wszystkie gatunki/.

- 28/ z rzędu wiosłonogich /Pelecaniformes/ - wszystkie gatunki/,
  - 29/ z rzędu brodzących /Ciconiiformes/ - wszystkie gatunki, z wyjątkiem czapli siwej /Ardea cinerea/,
  - 30/ łabędzie /Cygnus/ - wszystkie gatunki/,
  - 31/ tracze /Mergus/ - wszystkie gatunki/,
  - 32/ z rzędu drapieżnych /Falconiformes/ - wszystkie gatunki, z rzędu żurawiotw /Gruiformes/:
  - 33/ chruściele /Rallidae/ - wszystkie gatunki, z wyjątkiem łyski /Fulica atra/,
  - 34/ żuraw popielaty /Grus grus/,
  - z rzędu siewkowatych /Charadriiformes/:
  - 35/ ostrygaję /Haematopus ostralegus/,
  - 36/ kulon /Burhinus oediconemus/,
  - 37/ siewki /Charadriidae/ - wszystkie gatunki/,
  - 38/ brodzące /Tringinae/, biegusy /Calidrinae/ i pokrewne - wszystkie gatunki z wyjątkiem bataliona /Philomachus pugnax/, słonki /Scolopax rusticola/, bekasza kszyska /Capella gallinago/, bekasza /Lymnocryptes minimus/, bekasza dubelta /Capella media/,
  - 39/ szczudziaki /Recurvirostridae/ - wszystkie gatunki/,
  - 40/ płatkonogi /Phalaropodidae/ - wszystkie gatunki/,
  - 41/ żwirowce /Glareolidae/ - wszystkie gatunki/,
  - 42/ wdrzyki /Stercorariidae/ - wszystkie gatunki/,
  - 43/ mewy /Laridae/ - wszystkie gatunki/,
  - 44/ rybitwy /Sternidae/ - wszystkie gatunki/,
  - 45/ alki /Alcidae/ - wszystkie gatunki/,
  - 46/ z rzędu gołębiowatych /Columbiformes/ - wszystkie gatunki, z wyjątkiem gołębia grzywacza /Columba palumbus/,
  - 47/ kukułka /Cuculus canorus/,
  - 48/ lelek kozodój /Caprimulgus europaeus/,
  - 49/ z rzędu sówowatych /Strigiformes/ - wszystkie gatunki/,
  - 50/ jerzyk /Apus apus/
  - 51/ z rzędu krasnowatych /Coraciiformes/ - wszystkie gatunki/,
  - 52/ z rzędu dzięciołowatych /Piciformes/ - wszystkie gatunki/,
  - 53/ z rzędu wróblowatych /Passeriformes/ - wszystkie gatunki, z wyjątkiem:
    - a/ sroki /Pica pica/, wrony /Corvus corone/, gawrona /Corvus frugilegus/,
    - b/ kawki /Corvus monedula/, wróbla /Passer domesticus/, wróbla mazurek /Passer montanus/, dla których ustala się okres ochronny od dnia 15 marca do dnia 30 czerwca,
- s s a k i /Mammalia/
- z rzędu owadożernych /Insectivora/:
  - 54/ jeże /Erinaceus/ - wszystkie gatunki/,
  - 55/ kret /Talpa europaea/ - poza zamkniętymi ogrodami, szkółkami i lotniskami,
  - 56/ ryjówkowate /Soricidae/ - wszystkie gatunki/,
  - 57/ z rzędu nietoperzy /Chiroptera/ - wszystkie gatunki/,
  - 58/ zając bielak /Lepus timidus/
  - z rzędu gryzoni /Rodentia/:
  - 59/ świstak /Marmota marmota/,
  - 60/ susły /Spermophilus/ - wszystkie gatunki/,
  - 61/ bobry /Castor/ - wszystkie gatunki/,
  - 62/ smużka /Sicista betulina/,
  - 63/ popielicowate /Gliridae/ - wszystkie gatunki/,
  - 64/ z rzędu waleni /Cetacea/ - wszystkie gatunki, z rzędu mięsożernych /Carnivora/,
  - 65/ niedźwiedź brunatny /Ursus arctos/.

- 66/ gronostaj /*Mustela erminea*/,
- 67/ łasica /*Mustela nivalis*/,
- 68/ norka europejska /*Mustela lutreola*/,
- 69/ żbik /*Felis silvestris*/,
- 70/ z rzędu dietwonogich /*Pinnipedia*/ - wszystkie gatunki,
- 71/ z rzędu parzystokopytnych /*Artiodactyla*/:
- 71/ kozica /*Rupicapra rupicapra*/
- 72/ żubr /*Bison bonasus*/,

§ 2. 1. W stosunku do zwierząt gatunków chronionych zabrania się:

- 1/ zabijania, chwytania i płoszenia, zakładania urządzeń przeznaczonych do ich zabijania i chwytania, niszczenia ich gniazd, barłogów, nór i żeremi oraz gąsienic, poczwerek, jaj i piskląt, jak również dokonywania wszelkich innych czynności zmierzających do ich zawłasczenia bądź uszkodzenia;
- 2/ przetrzymywania, zbywania, nabywania oraz przemieszczania z ich naturalnych stanowisk na inne;
- 3/ wywożenia poza granice Państwa w stanie żywym lub martwym całych zwierząt oraz rozpoznawalnych ich części lub pochodnych;
- 4/ filmowania, fotografowania ich w naturalnych stanowiskach w okresie rozrodu i wychowu młodych;
- 5/ preparowania;

2. Dopuszczalne jest:

- 1/ w okresie od dnia 1 września do końca lutego usuwanie gniazd ze skrzynek dla ptaków oraz gniazd znajdujących się w piętrogowanych remizach i zagajnikach dla ptaków;
- 2/ usuwanie gniazd ptasich z domostw i zabudowań oraz terenu bezpośrednio przylegającego do tych obiektów, jeżeli wymagają tego względy bezpieczeństwa i sanitarne,
- 3/ kąpanie poza parkami narodowymi i rezerwatami przyrody ptaków i nietoperzy w celu ich znakowania przez osoby upoważnione przez Polską Akademię Nauk.

§ 3. Zabrania się niszczenia mrowisk w lasach.

§ 4. Wprowadzenie do wolnej przyrody gatunków zwierząt nie występujących w faunie krajowej może być dokonywane za zgodą Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego.

§ 5. W stosunku do zwierząt gatunków chronionych mogą być dokonywane za zgodą Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego w celach naukowych, dydaktycznych i hodowlanych następujące czynności:

- 1/ zabijanie, chwytanie, przetrzymywanie i płoszenie zwierząt na określonym obszarze i w ustalonym czasie;
- 2/ pozyskiwanie gniazd i jaj ptaków;
- 3/ wywożenie poza granice Państwa w stanie żywym lub martwym całych zwierząt oraz rozpoznawalnych ich części lub pochodnych,
- 4/ filmowanie i fotografowanie zwierząt w naturalnych stanowiskach w okresie rozrogu i wychowu młodych;
- 5/ przemieszczanie zwierząt z istniejących stanowisk naturalnych na stanowiska nowe w celu właściwego gospodarowania zasobami przyrody;
- 6/ preparowanie.

§ 6. W stosunku do zwierząt gatunków chronionych masowo pojawiających się i powodujących powstanie szkód gospodarczych, za zgodą Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego może być dokonane zmniejszenie stanu liczebego tych zwierząt.

§ 7. Jeżeli zmiany środowiska przyrodniczego wywołane działalnością człowieka spowodują zagrożenie zwierząt gatunków chronionych, terenowy organ administracji państwowej stopnia wojewódzkiego jest obowiązany podjąć stosowne działania w celu zapewnienia trwałego zachowania danego gatunku bądź zapobieżenia szkodom lub ich ograniczenia.

§ 8. Obejmuje się ochroną stanowiska następujących zwierząt gatunków chronionych:

- 1/ orzeł bielik /*Haliaeetus albicilla*/ i orzeł przedni /*Aquila chrysaetos*/,
- 2/ rybołów /*Pandion haliaetus*/,
- 3/ orlik krzykliwy /*Aquila pomarina*/ i orlik grubodzioby /*Aquila clanga*/,
- 4/ gadożer /*Circaetus gallicus*/,
- 5/ orzełek włochaty /*Hirraetus pennatus*/,
- 6/ sokół wędrowny /*Falco peregrinus*/
- 7/ puchacz /*Bubo bubo*/,
- 8/ bocian czarny /*Ciconia nigra*/,

Ochrona stanowisk zwierząt gatunków chronionych polega na stosowaniu zakazów:

- 1/ dokonywania wszelkich istotnych zmian na terenie objętym ochroną w promieniu do 200m od gniazda, a w okresie od dnia 1 lutego do dnia 31 lipca w promieniu 500 m,
- 2/ przebywania poza miejscami wyznaczonymi,

Terenowy organ administracji państwowej stopnia wojewódzkiego określa zasięg stanowisk zwierząt gatunków chronionych oraz stosowne ograniczenia.

§ 9. Traci moc rozporządzenie Ministra Leśnictwa z dnia 4 listopada 1952 r. w sprawie wprowadzenia gatunkowej ochrony zwierząt /Dz. U. 2 1952 r. Nr 45, poz. 307, z 1953 r. Nr 48, poz. 237, z 1955 r. Nr 17, poz. 103, z 1957 r., Nr 37, poz. 160, z 1964 r. Nr 12, poz. 73 i z 1975r. Nr 19, poz. 104/.

§ 10 Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem 1 lutego 1984 r.

Minister Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego

W. Kozłowski